

Комунальний заклад Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

**Організація, проведення, результати
II, III, IV етапів
Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
(2019-2020 н. р., Сумська область)**

Інформаційно-аналітичний бюлетень

Суми – 2020

*Рекомендовано до друку та практичного використання вченою радою
комунального закладу Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти 02.06.2020 р., протокол № 8*

Рецензенти:

Я.І. Цебро, доцент кафедри професійної освіти та менеджменту комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат економічних наук;

Н.М.Ткаченко, учитель економіки вищої кваліфікаційної категорії комунальної установи Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 7 імені Максима Савченка Сумської міської ради

Редактор:

І.В. Удовиченко, проректор з науково-педагогічної та методичної роботи комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук, доцент

Укладач:

В.Д. Попов, методист з географії та економіки навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Організація, проведення, результати II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки (2019-2020 н. р., Сумська область): інформаційно-аналітичний бюлетень / уклад. В.Д. Попов; за ред. І.В. Удовиченко. Суми: НВВ КЗ СОШПО, 2020. 48 с.

Інформаційно-аналітичний бюлетень містить умови організації та проведення, завдання, відповіді, звітні аналітичні матеріали II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки.

Бюлетень рекомендується методистам районних (міських) відділів (управлінь) освіти для використання в роботі як інформаційний матеріал та зразок оформлення відповідної документації, а також учителям географії – для підготовки учнів до II-IV етапів олімпіади

© НВВ КЗ СОШПО.2020

Зміст

Передмова.....	4
1. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	5
1.1 Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до участі в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році та його проведення.....	5
1.2 Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	7
1.3 Відповіді на запитання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки (2019-2020 навчальний рік).....	23
2. III етап Всеукраїнської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	29
2.1 Склад журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	29
2.2 Завдання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	29
2.3 Відповіді на запитання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки (2019-2020 навчальний рік).....	38
2.4 Аналітичний звіт про проведення III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	41
2.5 Список учнів-переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	43
2.6 Список учителів, які підготували переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	44
3. IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році.....	45
3.1 Список учнів – членів команди IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році від Сумської області.....	45
4. Використана література.....	46

Передмова

Поступ будь-якої країни, регіону, міста значною мірою залежить від здатності її громадян нестандартно, креативно мислити, упроваджувати перспективні інновації в різні сфери суспільного життя. Саме тому важливим завданням сучасної освіти є підтримка та розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, природної обдарованості учнів, формування в них творчого потенціалу, мислення, уміння самореалізуватися.

Всебічний розвиток обдарувань школярів здійснюють не тільки в ході навчальної діяльності, а й під час проведення різноманітних інтелектуальних змагань, зокрема учнівських олімпіад з предметів.

Виявленню та розвитку в учнів закладів загальної середньої освіти інтересу до вирішення економічних проблем, пізнання економічних процесів сприяють Всеукраїнські учнівські олімпіади з економіки.

Залучення дітей до участі в інтелектуальних економічних змаганнях є доволі відповідальним аспектом реалізації методики пошуку, відбору та стимулювання росту обдарованості школярів, які проявляють зацікавленість до вивчення та поглиблення економічних знань.

Олімпіади є важливим підґрунтям учням для реалізації творчих можливостей, що є запорукою не лише їх успішності в житті, а й майбутнього економічного розвитку країни.

Інформаційно-аналітичний бюлетень з економіки містить нормативні та аналітичні матеріали з питань проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з економіки (накази, методичні рекомендації); матеріали щодо завершальних етапів олімпіад (інформаційно-аналітичні звіти, відомості про вчителів, учні яких стали переможцями III-го етапу олімпіади); завдання II та III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки 2019-2020 навчального року, що складено за рекомендаціями Міністерства освіти і науки України, а також відповіді до них.

Олімпіадні завдання з економіки різноманітні за змістом і формою.

Проблемні творчі завдання сприяють виявленню в учнів уміння порівнювати, аналізувати, зіставляти, пояснювати характер і причини виникнення економічних явищ, робити висновки та узагальнення.

Практичні завдання допоможуть удосконалити вміння застосовувати набуті знання для аналізу певних економічних ситуацій, економічних моделей, робити відповідні обчислення, наводити аргументи та пояснення.

Пропонований матеріал є корисним для учнів та вчителів, фахівців методичної служби, освітян-практиків при підготовці та проведенні олімпіад з економіки.

1. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

1.1. Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до участі в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії в 2019-2020 навчальному році

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки України від 22.09.2011 № 1099 зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за № 1318/20056).

1. До участі в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки залучаються учні 9-11 класів, що стали переможцями I етапу.

2. Термін проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки – 21.12.2020 р.

3. Час на виконання роботи – 4 години (240 хвилин).

4. Оргкомітетам слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.

5. Зміст завдань копіювати індивідуально для кожного учня. Оприлюднити його безпосередньо перед початком олімпіади.

Особливості проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2019-2020 навчальному році

1. Обладнання на кожного учня: ручка, олівець, гумка, лінійка

2. Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:

- 9 клас – 3 аркуші (6 сторінок);
- 10 клас – 3 аркуші (6 сторінок);
- 11 клас – 3 аркуші (6 сторінок) формату А-4;
 - формат А-4, кегль № 14;
 - параметри сторінки – 1,5×1,5×1,5×1,0.

3. Структура олімпіадних завдань:

А) Завдання № 1. Тести (20). *Правильна відповідь оцінюється в 1 бал.*

Тестові завдання виконуються у бланку для відповідей, що розміщено перед тестами

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ (зразок) (заповнювати чіткими великими друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	2	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь										

- Б) Завдання № 2. Творче питання – 1;
В) Завдання № 3. 3 задачі різного рівня складності

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

У завданнях № 1, № 3 критерії оцінювання надаються. До завдання № 2 критерії оцінювання розробляють члени журі.

Методичні рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

Для успішного виконання завдань на момент проведення II етапу олімпіади учні повинні опрацювати навчальний матеріал з тем:

1. Взаємозв'язки економічних процесів та явищ
2. Раціональна поведінка споживача та виробника
3. Попит, пропонування, ринкова ціна та гроші у функціонуванні ринку
4. Ринки виробничих ресурсів та доходи в ринковій економіці
5. Підприємницька діяльність

З метою підготовки школярів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з економіки рекомендуємо скористатися літературними джерелами:

1. Горленко Г. О. Тестові завдання з економіки: Навчальний посібник для учнів 8-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Частина I. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 168 с.
2. Кошкалда І. В., Щербань В. П. 334 задачі з економіки з розв'язками: Посіб. для учнів загальноосвітніх навчальних закладів / уклад. І. В. Кошкалда, В. П. Щербань. – Х. : Гімназія, 2008. 352 с.
3. Пужайчерета Л. М., Чорна Т. І. Олімпіади з економіки. Завдання. Відповіді / уклад. Л. М. Пужайчерета, Т. І. Чорна. – Х. : Вид. група «Основа», 2008. 432 с.
4. Радіонова І. Ф. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. 176 с.
5. Радіонова І. Ф. Економіка (профільний рівень). 10 клас / І. Ф. Радіонова, В. В. Радченко. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. 208 с.

1.2. Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з економіки в 2019-2020 навчальному році

9 клас

ЗАВДАННЯ № 1
ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

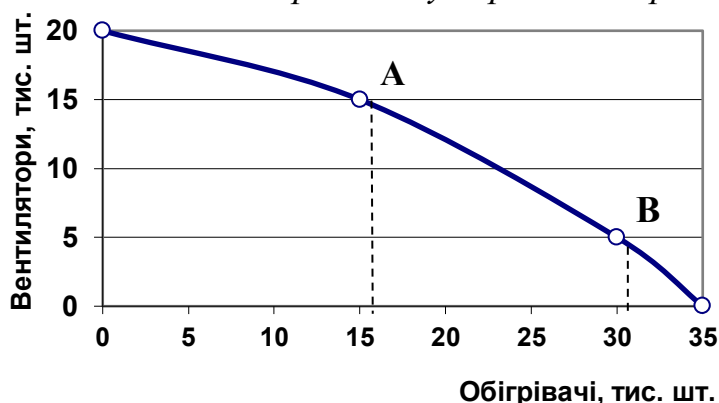
Тести 1-20 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один є правильним (1 бал). Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді, що позначено тільки в цьому бланку (друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь										

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. *Визначте альтернативну вартість виробництва 15 тис. шт. вентиляторів*

A 15 тис. шт. обігрівачів

Б 20 тис. шт. обігрівачів

В 5 тис. шт. обігрівачів

Г 15 млн. грн., якщо ціна вентилятора становитиме 1000 грн./шт.

2. *У якому твердженні словосполучення «обсяг попиту» слід замінити словом «попит»?*

A зростання тарифів на централізоване опалення житла призвело до зростання обсягу попиту на індивідуальні обігрівачі

Б обсяг попиту на послуги зв'язку мобільного оператора «МТС» зросла внаслідок зниження тарифів на телефонні розмови

В збільшення ціни цукру продавцем магазину з 12 до 14 грн./кг призвело до зменшення обсягу попиту з 80 до 60 кг на день

Г за ціною бензину марки А 95, що дорівнює 20 грн./літр, обсяг попиту на

нього складає на окремій бензоколонці 2000 літрів на день

3. Як змінилася продуктивність праці, якщо ціни на продукцію зросли на 50 %, кількість працівників зменшилася на 20%, а виробництво збільшилося з 200 тис. од. до 240 тис. од.?

А збільшилася на 50 %

Б не змінилася

В зросла на 44 %

Г зменшилася на 33,3 %

4. Визначте рівноважну кількість товару за умови, що функція попиту на нього представлена рівнянням $Q_D = 80 - 3P$, а функція пропозиції – $Q_S = 30 + 2P$

А 10 шт.

Б 22 шт.

В 50 шт.

Г 110 шт.

5. Що визначає сучасну цінність грошей?

А виробничі витрати на виготовлення грошей

Б їх відносна обмеженість і наявність номінальної вартості

В купівельна спроможність, що залежить від змін загального рівня цін

Г те, що гроші виготовлено зі спеціального матеріалу і мають захисні знаки

6. Оберіть варіант відповіді, у якому найповніше представлено всі види факторів виробництва

А ферма, фермер, комбайн, трактор, селяни, довідник городника

Б рибалка, човен, річка, інструкція з експлуатації мотора на човні

В трактор, поле, тракторист, фермер, дизельне паливо, інструкція з правил експлуатації трактора

Г залізниця, пасажирки, машиніст, потяги, робітники станцій, інструкція з правил користування послугами залізниці

7. Зазначте, як змінюється загальна корисність яблук зі збільшенням обсягу їхнього споживання

А збільшується з кожним з'їденим яблуком до певної межі

Б зменшується з кожним з'їденим яблуком до певної межі

В не змінюється при будь-якому обсязі споживання

Г спочатку зменшується, а потім зростає

8. Оберіть твердження, що не відповідає схемі кругообігу у ринковій економіці

А домогосподарства отримують доходи на ринку товарів і витрачають їх на ринку ресурсів

Б домогосподарства продають ресурси, а підприємства витрачають кошти на ресурсному ринку

В підприємства купують ресурси на ресурсному ринку й отримують доходи на товарному ринку

Г домогосподарства витрачають кошти на товарному ринку й отримують доходи на ресурсному ринку

9. Розрахуйте загальну суму, що ви отримаєте по депозиту з річною ставкою в

20 %, якщо ви вклали до банку 5000 грн. на 2 роки за умови щорічного нарахування складних процентів

А 6000 грн.

Б 7000 грн.

В 7200 грн.

Г 7600 грн.

10. Крива виробничих можливостей зміститься праворуч, якщо

А частина працівників виїде за кордон

Б запроваджуватимуться нові технології

В зменшиться площа оброблених земель

Г зростатиме рівень зношеності виробничого обладнання

11. Укажіть ціну соку, якщо за оптимального вибору споживач оцінює останній випитий пакетик соку в 18 ютілів, останню піцу – у 30 ютілів, а ціна піци дорівнює 20 грн.

А 8 грн.

Б 12 грн.

В 27 грн.

Г 36 грн.

12. Яка з позитивних рис характерна для ринкової економіки?

А стабільні ціни й повна зайнятість

Б високий соціальний захист населення

В зростання асортименту і якості продукції

Г можливість швидкого нагромадження виробничих ресурсів і перерозподілу їх у пріоритетні галузі

13. Коли ціна товару зростає?

А попит на нього, як правило, зменшується

Б крива попиту на товари-замінники зміщується ліворуч

В крива попиту на товари-комплемента зміщується ліворуч

Г обсяг попиту, як правило, збільшується

14. Яке з тверджень свідчить про зміну величини попиту?

А доходи населення зростають, унаслідок чого збільшується обсяг продажу ювелірних виробів

Б ціна автомобіля «Toyota» підвищується, тому збільшується обсяг продажу моделі «Chevrolet»

В метеорологи прогнозують холодну зиму, унаслідок чого збільшується обсяг продажу теплового одягу

Г підвищуються ціни на перукарські послуги, тому кількість клієнтів перукарень зменшується

15. Оберіть твердження, що є некоректним (неправильним)

А цінова еластичність попиту на товар тим вища, чим більшу питому вагу складають витрати на цей товар в бюджеті споживача

Б цінова еластичність попиту на товар тим вища, чим більше доступних замінників він має

В цінова еластичність попиту на товар першої необхідності вища, ніж на предмети розкоші

Г цінова еластичність попиту на будь-який товар з часом зростає, порівняно з короткотерміновим

16. Який з переліків значень загальної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності?

А 20, 30, 40, 50

Б 10, 15, 25, 35

В 10, 15, 17, 18

Г 20, 18, 16, 15

17. Основними перевагами ринкової економіки є

А забезпечення ефективного розміщення ресурсів та економічної свободи

Б рівномірний розподіл особистих доходів і забезпечення повної зайнятості

В забезпечення стабільності цін і справедливого розподілу особистих доходів

Г ліквідація дискримінації і зведення до мінімуму забруднення навколишнього середовища

18. Головні проблеми економіки Що? Як? І для кого виробляти?

А не існують у країнах з ринковою економікою

Б не вирішуються в країнах з командною економікою

В цілком вирішено урядом України

Г існують у всіх країнах і будуть існувати доти, поки існує обмеженість ресурсів

19. Як змінилась ціна товару, якщо за ціновою еластичністю попиту - 0,5, обсяг попиту зменшився на 8 %

А зросте на 4 %

Б зросте на 16 %

В зросте на 40 %

Г зменшиться на 4 %

20. Після посухи в Херсонській області українські заводи зменшили пропозицію томатних паст і кетчупів. Визначте, який з наведених чинників, скоріше за все, сприяв цьому?

А зменшення кількості виробників кетчупів і томатних паст

Б зростання ціни помідорів, що є сировиною для кетчупів і томатних паст

В споживачі почали віддавати перевагу томатному соку

Г зменшення продуктивності праці на заводах, де виробляють кетчупи і томатні паст

ЗАВДАННЯ № 2

ЗАПИТАННЯ № 1 (8 балів)

1. Поясніть, чому в економіці виникає проблема вибору? Що таке «альтернативна вартість»? Яка альтернативна вартість виробництва парти? За допомогою кривої виробничих можливостей проілюструйте, як змінюється альтернативна вартість виробництва певного товару.

ЗАВДАННЯ № 3

ЗАДАЧА № 1 (5 балів)

Раціональний споживач має дохід 72 грн., що витрачає на придбання двох товарів А і В. Ціна товару А – 8 грн., ціна товару В – 4 грн. Оцінка споживачем корисності товарів наведена в таблиці:

Кількість одиниць товару	Загальна корисність, ютілів	
	Товар А	Товар В
1	52	36
2	100	68
3	144	96
4	184	120
5	220	140
6	252	156
7	280	168

Визначте оптимальний вибір споживача. Яку загальну корисність він при цьому отримав?

ЗАДАЧА № 2 (8 балів)

Функція попиту на товар описується рівнянням: $Q_D = 40 - 2P$, функція пропозиції:

$Q_S = 10 + 3P$, де Q_D – обсяг попиту, млн. шт.; Q_S – обсяг пропозиції, млн. шт.

1. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу.
2. Якщо ціна даного товару становитиме 4 грош. од., то що утвориться на ринку: надлишок чи дефіцит товару? У якому розмірі? Розв'язання задачі проілюструйте графічно.

ЗАДАЧА № 3 (10 балів)

Три майстерні («Берегиня», «Ластівка» та «Веселка») виготовляють вишиванки та спідниці. Усі майстерні мають однаковий обсяг ресурсів і виробляють однакову кількість спідниць (по 200 шт. кожна). Технологія виготовлення вишиванок у цих майстернях різна, відповідно, різною є і продуктивність праці: у «Берегині» на 30 % більша, ніж у «Ластівки», а у «Ластівки» на 20 % більша, ніж у «Веселки». «Берегиня» виготовляє 156 вишиванок.

1. Побудуйте спільну криву виробничих можливостей для майстерень.
2. Визначте альтернативну вартість виробництва 500 спідниць.
3. Обчисліть зміну альтернативної вартості виробництва останніх 100 шт. вишиванок по відношенню до альтернативної вартості перших 100 шт. вишиванок. Дію якого закону ілюструють ці зміни?

10 клас

ЗАВДАННЯ № 1
ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСИ

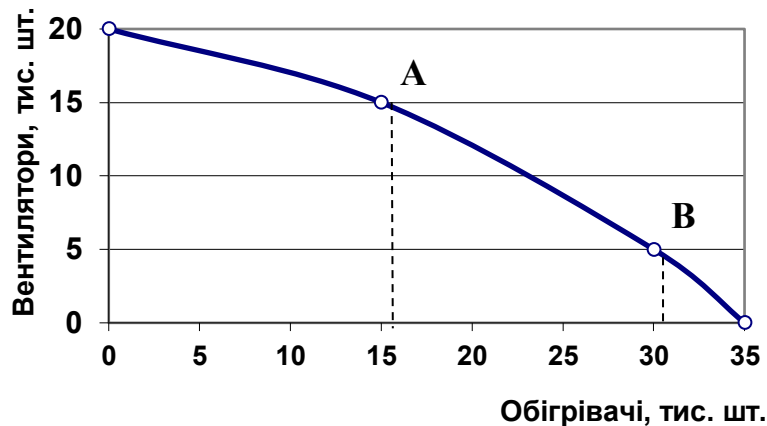
Тести 1-20 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один є правильним (1 бал). Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді, що позначено тільки в цьому бланку (друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь										

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. *Визначте альтернативну вартість виробництва 30 тис. шт. обігрівачів*

- А 5 тис. шт. вентиляторів
- Б 10 тис. шт. вентиляторів
- В 15 тис. шт. вентиляторів
- Г 60 млн. грн., якщо ціна обігрівача становитиме 2000 грн./шт.

2. *Яке твердження є правильним?*

- А зменшення граничної корисності обов'язково приведе до зменшення загальної корисності
- Б положення бюджетної лінії споживача в координатах «цукерки–шоколад» не залежить від уподобань цього споживача
- В на карті кривих байдужості споживача в координатах «цукерки–шоколад» криві можуть мати точку перетину
- Г за умови подвоєння цін на обидва товари, зміна кута нахилу бюджетної лінії буде залежати від зміни доходу споживача

3. *У основі моделі «економічної людини», запровадженої Адамом Смітом, лежить припущення, що індивід як суб'єкт економічних відносин є*

- А** альтруїстичним, таким, що прагне задовольнити суспільні потреби
- Б** незалежним, але не здатним приймати самостійні рішення
- В** недостатньо поінформованим у зв'язку з наявністю проблеми асиметрії інформації
- Г** раціональним, здатним порівнювати вигоди і втрати та оцінювати наслідки своїх дій

4. *Оберіть варіант відповіді, у якому найповніше представлено всі види факторів виробництва*

- А** ферма, фермер, комбайн, трактор, селяни, довідник городника
- Б** рибалка, човен, річка, інструкція з експлуатації мотора на човні
- В** трактор, поле, тракторист, фермер, дизельне паливо, інструкція з правил експлуатації трактора
- Г** залізниця, пасажир, машиніст, потяги, робітники станцій, інструкція з правил користування послугами залізниці

5. *У якому твердженні словосполучення «обсяг попиту» слід замінити словом «попит»*

- А** зростання тарифів на централізоване опалення житла призвело до зростання обсягу попиту на індивідуальні обігрівачі
- Б** обсяг попиту на послуги зв'язку мобільного оператора «МТС» зростає внаслідок зниження тарифів на телефонні розмови
- В** збільшення ціни цукру продавцем магазину з 12 до 14 грн./кг призвело до зменшення обсягу попиту з 80 до 60 кг на день
- Г** за ціною бензину марки А 95, що дорівнює 20 грн./літр, обсяг попиту на нього складає на окремій бензоколонці 2000 літрів на день

6. *Оберіть твердження, що є некоректним (неправильним)*

- А** цінова еластичність попиту на товар тим вища, чим більшу питому вагу складають витрати на цей товар в бюджеті споживача
- Б** цінова еластичність попиту на товар тим вища, чим більше доступних замінників він має
- В** цінова еластичність попиту на товар першої необхідності вища, ніж на предмети розкоші
- Г** цінова еластичність попиту на будь-який товар з часом зростає, порівняно з короткотерміновим періодом

7. *Зазначте, як змінюється загальна корисність яблук зі збільшенням обсягу їхнього споживання*

- А** збільшується з кожним з'їденим яблуком до певної межі
- Б** зменшується з кожним з'їденим яблуком до певної межі
- В** не змінюється при будь-якому обсязі споживання
- Г** спочатку зменшується, а потім зростає

8. *Оберіть твердження, що не відповідає схемі кругообігу у ринковій економіці*

- А** домогосподарства отримують доходи на ринку товарів і витрачають їх на ринку ресурсів
- Б** домогосподарства продають ресурси, а підприємства витрачають кошти на ресурсному ринку

В підприємства купують ресурси на ресурсному ринку й отримують доходи на товарному ринку

Г домогосподарства витрачають кошти на товарному ринку й отримують доходи на ресурсному ринку

9. Розрахуйте загальну суму, що ви отримаєте по депозиту з річною ставкою в 20 %, якщо ви вклали до банку 5000 грн. на 2 роки за умови щорічного нарахування складних процентів

А 6000 грн.

Б 7000 грн.

В 7200 грн.

Г 7600 грн.

10. Крива виробничих можливостей зміститься праворуч, якщо

А частина працівників виїде за кордон

Б запроваджуватимуться нові технології

В зменшиться площа оброблених земель

Г зростатиме рівень зношеності виробничого обладнання

11. Укажіть ціну соку, якщо за оптимального вибору споживач оцінює останній випитий пакетик соку в 18 ютілів, останню піцу – у 30 ютілів, а ціна піци дорівнює 20 грн.

А 8 грн.

Б 12 грн.

В 27 грн.

Г 36 грн.

12. Яка з позитивних рис характерна для ринкової економіки ?

А стабільні ціни й повна зайнятість

Б високий соціальний захист населення

В зростання асортименту і якості продукції

Г можливість швидкого нагромадження виробничих ресурсів і перерозподілу їх у пріоритетні галузі

13. Коли ціна товару зростає?

А попит на нього, як правило, зменшується

Б крива попиту на товари-замінники зміщується ліворуч

В крива попиту на товари-комплемента зміщується ліворуч

Г обсяг попиту, як правило, збільшується

14. Яке з тверджень свідчить про зміну величини попиту?

А доходи населення зростають, внаслідок чого збільшується обсяг продажу ювелірних виробів

Б ціна автомобіля «Toyota» підвищується, тому збільшується обсяг продажу моделі «Chevrolet»

В метеорологи прогнозують холодну зиму, внаслідок чого збільшується обсяг продажу теплового одягу

Г підвищуються ціни на перукарські послуги, тому кількість клієнтів перукарень зменшується

15. Визначте рівноважну кількість товару за умови, що функція попиту на

нього представлена рівнянням $QD = 80 - 3P$, а функція пропозиції – $QS = 30 + 2P$

А 10 шт.

Б 22 шт.

В 50 шт.

Г 110 шт.

16. Який з наведених нижче переліків значень загальної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності?

А 20, 30, 40, 50

Б 10, 15, 25, 35

В 10, 15, 17, 18

Г 20, 18, 16, 15

17. Основними перевагами ринкової економіки є

А забезпечення ефективного розміщення ресурсів та економічної свободи

Б рівномірний розподіл особистих доходів і забезпечення повної зайнятості

В забезпечення стабільності цін і справедливого розподілу особистих доходів

Г ліквідація дискримінації і зведення до мінімуму забруднення навколишнього середовища

18. Головні проблеми економіки Що? Як? І для кого виробляти?

А не існують у країнах з ринковою економікою

Б не вирішуються у країнах з командною економікою

В цілком вирішені урядом України

Г існують у всіх країнах і будуть існувати доти, поки існує обмеженість ресурсів

19. Як змінилась ціна товару, якщо за ціновою еластичністю попиту - 0,5, обсяг попиту зменшився на 8 %

А зросте на 4 %

Б зросте на 16 %

В зросте на 40 %

Г зменшиться на 4 %

20. Після посухи в Херсонській області українські заводи зменшили пропозицію томатних паст і кетчупів. Визначте, який з наведених чинників, скоріше за все, сприяв цьому

А зменшення кількості виробників кетчупів і томатних паст

Б зростання ціни помідорів, які є сировиною для кетчупів і томатних паст

В споживачі почали віддавати перевагу томатному соку

Г зменшення продуктивності праці на заводах, де виробляють кетчупи і томатні пасти

ЗАВДАННЯ № 2

ЗАПИТАННЯ № 1 (8 балів)

1. Зробіть графічний аналіз, до яких змін на окремих ринках призведе зростання ціни на м'ясо свинини? (Для кожного ринку накресліть окремий графік, поясніть зміни рівноваги на ньому):

- а) ринок м'яса свинини; в) ринок м'яса курятини;
 б) ринок баликової ковбаси; г) ринок праці птахофабрик.

Уважно розгляньте *таблицю 1*. Вона є *прикладом* того, як треба проаналізувати наслідки певної події щодо змін на ринку конкретного товару (у нашому прикладі - пепсі-кола).

Таблиця 1

Ринок товару	Подія	Графічне зображення змін на ринку товару	Зміни P і Q	Фактор, який призвів до змін
Пепсі-кола	Відбулося значне підвищення ціни на соки		$P \uparrow$ $Q \uparrow$	Фактор попиту: зміна ціни товару-замінника

Використовуючи таблицю 2, проаналізуйте вплив наведених подій на ринки конкретних товарів:

- а) побудуйте відповідний графік;
 б) укажіть, як змінились ціна (P), попит та пропозиція (D і S), їх обсяги (Q);
 в) назвіть фактор, що призвів до відповідних змін.

Таблиця 2

Ринок товару	Подія	Графічне зображення змін на ринку товару	Зміни P і Q	Фактор, що призвів до змін
М'ясо свинини				
Баликової ковбаси				
М'ясо курятини				
Ринок праці птахофабрик				

ЗАВДАННЯ № 3

ЗАДАЧА № 1 (5 балів)

Раціональний споживач має дохід 72 грн., що витрачає на придбання двох товарів А і В. Ціна товару А – 8 грн., ціна товару В – 4 грн. Оцінка споживачем корисності товарів наведена в таблиці:

Кількість одиниць товару	Загальна корисність, ютілів	
	Товар А	Товар В
1	52	36
2	100	68
3	144	96
4	184	120
5	220	140
6	252	156
7	280	168

Визначте оптимальний вибір споживача. Яку загальну корисність він при цьому отримав?

ЗАДАЧА № 2 (8 балів)

Функція попиту на товар описується рівнянням: $Q_D = 40 - 2P$, функція пропозиції:

$Q_S = 10 + 3P$, де Q_D – обсяг попиту, шт.; Q_S – обсяг пропозиції, шт. Визначте:

1. Рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу до і після введення податку у розмірі 2 грош. од./шт.

2. Загальний обсяг податкових відрахувань до державного бюджету. Як розподілиться податковий тягар між споживачами і виробниками?

Розв'язання задачі проілюструйте графічно.

ЗАДАЧА № 3 (10 балів)

Три майстерні («Берегиня», «Ластівка» та «Веселка») виготовляють вишиванки та спідниці. Усі майстерні мають однаковий обсяг ресурсів і виробляють однакову кількість спідниць (по 200 шт. кожна). Технологія виготовлення вишиванок у цих майстернях різна, відповідно, різною є і продуктивність праці: у «Берегині» на 30% більша, ніж у «Ластівки», а у «Ластівки» на 20% більша, ніж у «Веселки». «Берегиня» виготовляє 156 вишиванок.

1. Побудуйте спільну криву виробничих можливостей для майстерень.

2. Визначте альтернативну вартість виробництва 500 спідниць.

3. Обчисліть зміну альтернативної вартості виробництва останніх 100 шт. вишиванок по відношенню до альтернативної вартості перших 100 шт. вишиванок. Дію якого закону ілюструють ці зміни?

11 клас

ЗАВДАННЯ № 1 ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСИ

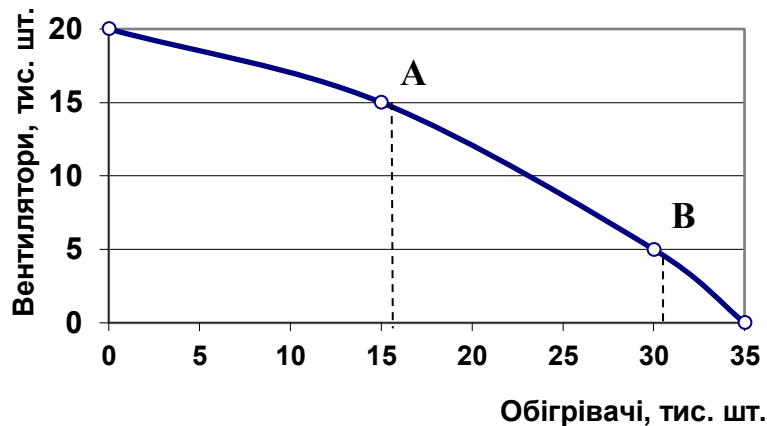
Тести 1-20 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один є правильним (1 бал). Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді, що позначено тільки в цьому бланку (друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь										

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. Визначте альтернативну вартість виробництва 30 тис. шт. обігрівачів

- А 5 тис. шт. вентиляторів
- Б 10 тис. шт. вентиляторів
- В 15 тис. шт. вентиляторів
- Г 60 млн. грн., якщо ціна обігрівача становитиме 2000 грн./шт.

2. Яке з тверджень є правильним?

- А зменшення граничної корисності обов'язково приведе до зменшення загальної корисності
- Б положення бюджетної лінії споживача в координатах «цукерки–шоколад» не залежить від уподобань цього споживача
- В на карті кривих байдужості споживача в координатах «цукерки–шоколад» криві можуть мати точку перетину
- Г за умови подвоєння цін на обидва товари, зміна кута нахилу бюджетної лінії буде залежати від зміни доходу споживача

3. У основі моделі «економічної людини», запровадженої Адамом Смітом, лежить припущення, що індивід як суб'єкт економічних відносин є

- А** альтруїстичним, таким, що прагне задовольнити суспільні потреби
- Б** незалежним, але не здатним приймати самостійні рішення
- В** недостатньо поінформованим у зв'язку з наявністю проблеми асиметрії інформації
- Г** раціональним, здатним порівнювати вигоди і втрати та оцінювати наслідки своїх дій

4. *Оберіть варіант відповіді, у якому найповніше представлено всі види факторів виробництва*

- А** ферма, фермер, комбайн, трактор, селяни, довідник городника
- Б** рибалка, човен, річка, інструкція з експлуатації мотора на човні
- В** трактор, поле, тракторист, фермер, дизельне паливо, інструкція з правил експлуатації трактора
- Г** залізниця, пасажир, машиніст, потяги, робітники станцій, інструкція з правил користування послугами залізниці

5. *У якому твердженні словосполучення «обсяг попиту» слід замінити словом «попит»?*

- А** зростання тарифів на централізоване опалення житла призвело до зростання обсягу попиту на індивідуальні обігрівачі
- Б** обсяг попиту на послуги зв'язку мобільного оператора «МТС» зростає внаслідок зниження тарифів на телефонні розмови
- В** збільшення ціни цукру продавцем магазину з 12 до 14 грн./кг призвело до зменшення обсягу попиту з 80 до 60 кг на день
- Г** за ціною бензину марки А 95, що дорівнює 20 грн./літр, обсяг попиту на нього складає на окремій бензоколонці 2000 літрів на день

6. *Оберіть твердження, що є некоректним (неправильним)*

- А** цінова еластичність попиту на товар тим вища, чим більшу питому вагу складають витрати на цей товар в бюджеті споживача
- Б** цінова еластичність попиту на товар тим вища, чим більше доступних замінників він має
- В** цінова еластичність попиту на товар першої необхідності вища, ніж на предмети розкоші
- Г.** цінова еластичність попиту на будь-який товар з часом зростає, порівняно з короткотерміновим періодом

7. *Зазначте, як змінюється загальна корисність яблук зі збільшенням обсягу їхнього споживання?*

- А** збільшується з кожним з'їденим яблуком до певної межі
- Б** зменшується з кожним з'їденим яблуком до певної межі
- В** не змінюється при будь-якому обсязі споживання
- Г** спочатку зменшується, а потім зростає

8. *Оберіть твердження, що не відповідає схемі кругообігу у ринковій економіці?*

- А** домогосподарства отримують доходи на ринку товарів і витрачають їх на ринку ресурсів
- Б** домогосподарства продають ресурси, а підприємства витрачають кошти на

ресурсному ринку

В підприємства купують ресурси на ресурсному ринку й отримують доходи на товарному ринку

Г домогосподарства витрачають кошти на товарному ринку й отримують доходи на ресурсному ринку

9. *Розрахуйте загальну суму, що ви отримаєте по депозиту з річною ставкою в 20 %, якщо ви вклали до банку 5000 грн. на 2 роки за умови щорічного нарахування складних процентів*

А 6000 грн.

Б 7000 грн.

В 7200 грн.

Г 7600 грн.

10. *Крива виробничих можливостей зміститься праворуч, якщо*

А частина працівників виїде за кордон

Б запроваджуватимуться нові технології

В зменшиться площа оброблених земель

Г зростатиме рівень зношеності виробничого обладнання

11. *Укажіть ціну соку, якщо за оптимального вибору споживач оцінює останній випитий пакетик соку в 18 ютілів, останню піцу – у 30 ютілів, а ціна піци дорівнює 20 грн.*

А 8 грн.

Б 12 грн.

В 27 грн.

Г 36 грн.

12. *Яка з позитивних рис характерна для ринкової економіки?*

А стабільні ціни й повна зайнятість

Б високий соціальний захист населення

В зростання асортименту і якості продукції

Г можливість швидкого нагромадження виробничих ресурсів і перерозподілу їх у пріоритетні галузі

13. *Коли ціна товару зростає?*

А попит на нього, як правило, зменшується

Б крива попиту на товари-замінники зміщується ліворуч

В крива попиту на товари-комплементами зміщується ліворуч

Г обсяг попиту, як правило, збільшується

14. *Яке з тверджень свідчить про зміну величини попиту?*

А доходи населення зростають, унаслідок чого збільшується обсяг продажу ювелірних виробів

Б ціна автомобіля «Toyota» підвищується, тому збільшується обсяг продажу моделі «Chevrolet»

В метеорологи прогнозують холодну зиму, унаслідок чого збільшується обсяг продажу теплового одягу

Г підвищуються ціни на перукарські послуги, тому кількість клієнтів перукарень зменшується

- 15.** Як змінилась ціна товару, якщо за ціновою еластичністю попиту - 0,5, обсяг попиту зменшився на 8 %
- А зросте на 4 %
 - Б зросте на 16 %
 - В зросте на 40 %
 - Г зменшиться на 4 %
- 16.** Як змінилась продуктивність праці, якщо ціни на продукцію зросли на 20 %, кількість працівників зменшилася на 20 %, а виробництво збільшилося з 200 тис. грн. до 240 тис. грн.
- А збільшилася на 25 %
 - Б не змінилася
 - В зросла на 50 %
 - Г зменшилася на 16,7 %
- 17.** Розрахуйте загальну суму, що ви отримаєте по депозиту з річною ставкою в 20 %, якщо ви вклали до банку 5000 грн. на 2 роки за умови щорічного нарахування складних процентів
- А 6000 грн.
 - Б 7000 грн.
 - В 7200 грн.
 - Г 7600 грн.
- 18.** Дохід споживача, що він витрачає на придбання товарів X та Y дорівнює 100 грош. од. Загальна корисність задається функцією $TU = 2(XY)^{0.5}$. Ціна товару X дорівнює 5 грош. од., а ціна товару $Y = 10$ грош. од. За цих умов раціональний споживач придбає
- А $X = 5$ од., $Y = 10$ од.
 - Б $X = 10$ од., $Y = 5$ од.
 - В $X = 4$ од., $Y = 8$ од.
 - Г $X = 8$ од., $Y = 6$ од.
- 19.** Визначте рівноважну кількість товару за умови, що функція попиту на нього представлена рівнянням $QD = 80 - 3P$, а функція пропозиції – $QS = 30 + 2P$
- А 10 шт.
 - Б 22 шт.
 - В 50 шт.
 - Г 110 шт.
- 20.** Максимального прибутку підприємство досягає, випускаючи такий обсяг продукції, за якого виконується умова
- А середні загальні витрати досягають мінімуму
 - Б загальний дохід перевищує загальні витрати
 - В граничний дохід дорівнює граничним витратам
 - Г ціна продукції дорівнює граничному доходу

ЗАВДАННЯ № 2

ЗАПИТАННЯ № 1 (8 балів)

Зробіть графічний аналіз, до яких змін на окремих ринках призведе зростання ціни на м'ясо свинини? (Для кожного ринку накресліть окремий графік, поясніть зміни рівноваги на ньому):

- а) ринок м'яса свинини;
- б) ринок баликової ковбаси;
- в) ринок м'яса курятини;
- г) ринок праці птахофабрик.

Уважно розгляньте *таблицю 1*. Вона є *прикладом* того, як треба проаналізувати наслідки певної події щодо змін на ринку конкретного товару (у нашому прикладі - пепсі-кола).

Таблиця 1

Ринок товару	Подія	Графічне зображення змін на ринку товару	Зміни P і Q	Фактор, який призвів до змін
Пепсі-кола	Відбулося значне підвищення ціни на соки		$P \uparrow$ $Q \uparrow$	Фактор попиту: зміна ціни товару-замінника

Використовуючи *таблицю 2*, проаналізуйте вплив наведених подій на ринки конкретних товарів:

- а) побудуйте відповідний графік;
- б) укажіть, як змінились ціна (P), попит та пропозиція (D і S), їх обсяги (Q);
- в) назвіть фактор, що призвів до відповідних змін.

Таблиця 2

Ринок товару	Подія	Графічне зображення змін на ринку товару	Зміни P і Q	Фактор, що призвів до змін
М'ясо свинини				
Баликової ковбаси				
М'ясо курятини				
Ринок праці птахофабрик				

ЗАВДАННЯ № 3

ЗАДАЧА № 1 (5 балів)

Три майстерні («Берегиня», «Ластівка» та «Веселка») виготовляють вишиванки та спідниці. Усі майстерні мають однаковий обсяг ресурсів і виробляють однакову кількість спідниць (по 200 шт. кожна). Технологія виготовлення вишиванок у цих майстернях різна, відповідно, різною є і продуктивність праці: у «Берегині» на 30 % більша, ніж у «Ластівки», а у «Ластівки» на 20 % більша, ніж у «Веселки». «Берегиня» виготовляє 156 вишиванок.

4. Побудуйте спільну криву виробничих можливостей для майстерень.
5. Визначте альтернативну вартість виробництва 500 спідниць.
6. Обчисліть зміну альтернативної вартості виробництва останніх 100 шт. вишиванок по відношенню до альтернативної вартості перших 100 шт. вишиванок. Дію якого закону ілюструють ці зміни?

ЗАДАЧА № 2 (8 балів)

Друкарня випустила і реалізувала 50 тис. шт. підручників «Економіка» за ціною 20 грн. за один примірник. Після підвищення відпускну ціни до 25 грн. за книжку друкарня змогла випустити і продати лише 45 тис. шт. Якою є еластичність попиту за ціною? Як змінився виторг від реалізації продукції після підвищення ціни? На скільки відсотків змінилась продуктивність праці, якщо чисельність робітників друкарні зменшилась на 10 %?

ЗАДАЧА № 3 (10 балів)

На ринку досконалої конкуренції діють 50 фірм, однакових за часткою в обсязі продажу. Функція загальних витрат кожної фірми має вигляд: $TC = 0,25Q^2 + 4Q + 32$.

Функція галузевого попиту відображається рівнянням: $Q_d = 600 - 25P$. Визначте:

- 1) ринкову ціну та ринковий обсяг виробництва в галузі у короткостроковому періоді;
- 2) обсяг виробництва кожної фірми.

1.3. Відповіді на запитання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки (2019-2020 навчальний рік)

9, 10 класи

ЗАВДАННЯ № 1

ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСИ

Тести 1-20 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один є правильним (1 бал). Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді, що позначено тільки в цьому бланку (друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь	В	Б	Г	В	А	В	А	А	В	Б
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь	Б	В	В	Г	А	В	А	Г	В	Б

ЗАВДАННЯ № 3 (9, 10 класи)

Задача № 1

Розв'язок:

Раціональний споживач максимізує корисність за умови $MU_A/P_A = MU_B/P_B$ при рівні доходу 72 грн.

Тому знаходимо MU і MU/P для кожного товару:

Кількість одиниць товару	TU_A	MU_A	MU_A/P_A	TU_B	MU_B	MU_B/P_B
1	52	52	6,5	36	36	9
2	100	48	6*	68	32	8
3	144	44	5,5	96	28	7
4	184	40	5**	120	24	6*
5	220	36	4,5	140	20	5**
6	252	32	4***	156	16	4***
7	280	28	3,5	168	12	3

З таблиці видно, що умова максимізації корисності виконується при трьох різних комбінаціях товарів. Крім цього, необхідно врахувати бюджетне обмеження споживача:

Для набору товарів 2А і 4В дохід $I_{2A+4B} = 2 \times 8 + 4 \times 4 = 32$ грн. – дохід не повністю використовується.

Для набору товарів 4А і 5В дохід $I_{4A+5B} = 4 \times 8 + 5 \times 4 = 52$ грн. – дохід не повністю використовується.

Для набору товарів 6А і 6В дохід $I_{6A+6B} = 6 \times 8 + 6 \times 4 = 72$ грн. Отже, це і є оптимальний споживчий кошик.

Загальна корисність для оптимальної комбінації благ $TU(6;6) = 252 + 156 = 408$ ютілів.

Задача № 2

Розв'язок:

1) Запишемо умову ринкової рівноваги: $Q_D = Q_S$.

Згідно з вихідними даними задачі матимемо:

$$40 - 2P = 10 + 3P;$$

Звідси, рівноважна ціна $P^* = 6$ грош. од. (2 бала).

Рівноважний обсяг продажу визначимо, підставивши значення P^* у рівняння функції попиту (або ж у рівняння функції пропозиції, оскільки у рівноважному стані $Q_D = Q_S$):

$$Q^* = 28 \text{ (1 бал).}$$

Значення P^* і Q^* можна отримати й графічно. Перетин графіків функцій попиту і пропозиції дасть точку ринкової рівноваги.

2) Якщо на ринку даного товару ціна становитиме 4 грош. од., то попит на товар перевищуватиме його пропозицію.

Обсяг попиту становить:

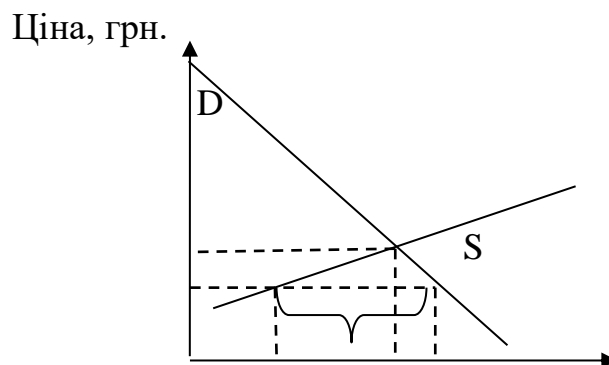
$$Q_D = 40 - 2 \times 4 = 32 \text{ (млн. шт.)}$$

Обсяг пропозиції:

$$Q_S = 10 + 3 \times 4 = 22 \text{ (млн. шт.)}$$

Утвориться дефіцит у розмірі:

$$Q_D - Q_S = 32 - 22 = 10 \text{ (млн. шт.)}$$

Відповідь: 1) $P^* = 6$ грош. од.; $Q^* = 28$. 2), дефіцит 10 млн. шт.

Задача № 3

Розв'язок:

1) Позначимо кількість виготовлених вишиванок у майстерні «Веселка» за X . Тоді кількість вироблених вишиванок у майстерні «Ластівка» $1,2 \cdot X$, а у майстерні «Берегиня» становитиме $1,3 \cdot 1,2 \cdot X$. За умовою «Берегиня» виготовляє 156 вишиванок. Звідси:

$$1,3 \cdot 1,2 \cdot X = 156$$

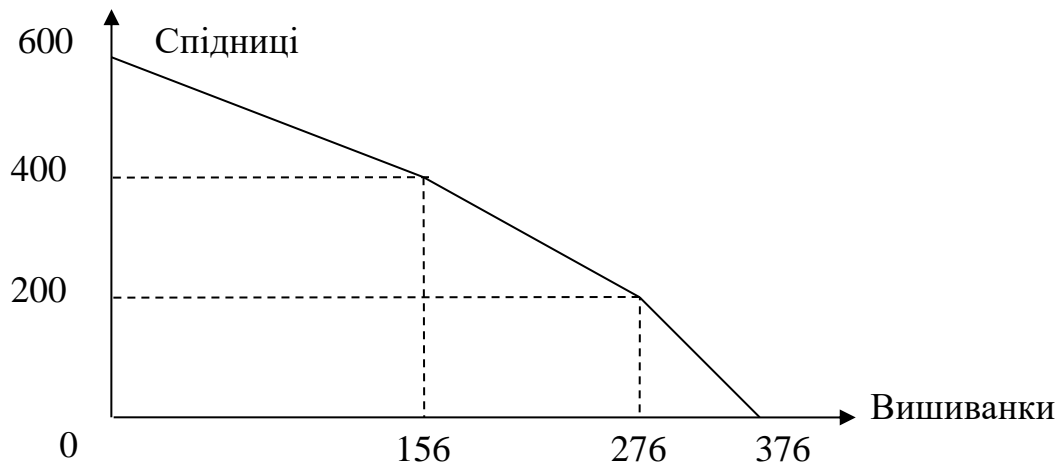
$$1,56 \cdot X = 156$$

$$X = 100 \text{ шт.}$$

Складемо таблицю виробничих можливостей усіх майстерень:

Майстерні	Спідниці	Вишиванки
«Веселка»	200	100
«Ластівка»	200	120
«Берегиня»	200	156

Побудуємо спільну криву виробничих можливостей для майстерень:

2) Альтернативна вартість виробництва 400 спідниць становить $376 - 156 = 220$ вишиванок. На проміжку між 400 і 600 спідницями, альтернативна вартість 200 спідниць становить 156 вишиванок. Тому на цьому проміжку альтернативна вартість 100 спідниць – 78 вишиванок. Отже, вартість виробництва 400 спідниць: $220 + 78 = 298$ вишиванок.

3) Альтернативна вартість виробництва перших 156 шт. вишиванок: $600 - 400 = 200$ шт. спідниць. Отже, альтернативна вартість виробництва перших 100 шт. вишиванок становить $(200 : 156) \times 100 = 128$ шт. спідниць.

Альтернативна вартість виробництва останніх 100 шт. вишиванок – 200 шт. спідниць.

Альтернативна вартість виробництва останніх 100 шт. вишиванок збільшилась відносно перших 100 шт. вишиванок на $200 - 128 = 72$ шт. або $200 : 128 = 1,56$ рази, або на 56 %.

Такі зміни ілюструють дію закону зростання альтернативної вартості

11 клас

ЗАВДАННЯ № 1

ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСИ

Тести 1-20 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один є правильним (1 бал). Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді, що позначено тільки в цьому бланку (друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь	В	Б	Г	В	А	В	А	А	В	Б
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь	Б	В	В	Г	Б	А	В	Б	Б	В

ЗАВДАННЯ № 3

Задача № 1

Розв'язок:

1) Позначимо кількість виготовлених вишиванок у майстерні «Веселка» за X . Тоді кількість вироблених вишиванок у майстерні «Ластівка» $1,2 \cdot X$, а у майстерні «Берегиня» становитиме $1,3 \cdot 1,2 \cdot X$. За умовою «Берегиня» виготовляє 156 вишиванок. Звідси:

$$1,3 \cdot 1,2 \cdot X = 156$$

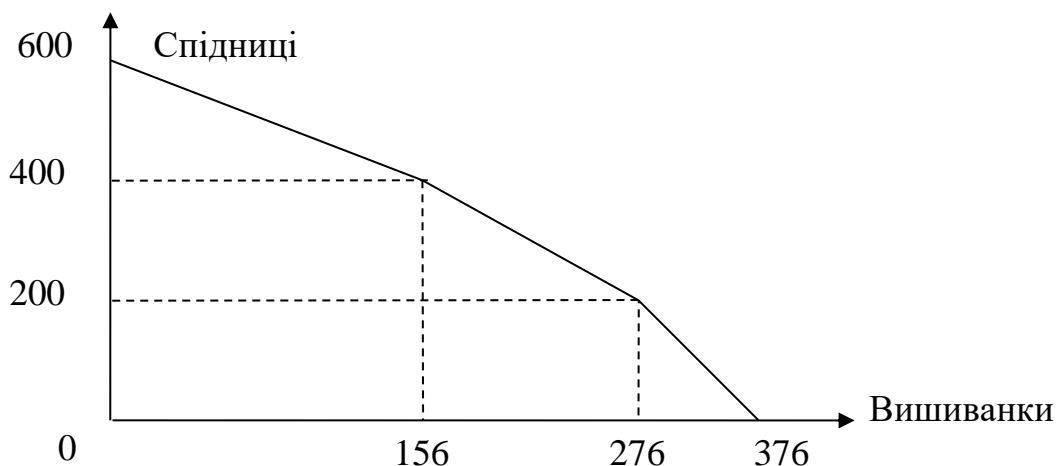
$$1,56 \cdot X = 156$$

$$X = 100 \text{ шт.}$$

Складемо таблицю виробничих можливостей усіх майстерень:

Майстерні	Спідниці	Вишиванки
«Веселка»	200	100
«Ластівка»	200	120
«Берегиня»	200	156

Побудуємо спільну криву виробничих можливостей для майстерень:

2) Альтернативна вартість виробництва 400 спідниць становить $376 - 156 = 220$ вишиванок. На проміжку між 400 і 600 спідницями, альтернативна вартість 200 спідниць становить 156 вишиванок. Тому на цьому проміжку альтернативна вартість 100 спідниць – 78 вишиванок. Отже, вартість виробництва 400 спідниць: $220 + 78 = 298$ вишиванок.

3) Альтернативна вартість виробництва перших 156 шт. вишиванок: $600 - 400 = 200$ шт. спідниць. Отже, альтернативна вартість виробництва перших 100 шт. вишиванок становить $(200 : 156) \times 100 = 128$ шт. спідниць. Альтернативна вартість виробництва останніх 100 шт. вишиванок – 200 шт. спідниць.

Альтернативна вартість виробництва останніх 100 шт. вишиванок збільшилась відносно перших 100 шт. вишиванок на $200 - 128 = 72$ шт. або

200 : 128 = 1,56 рази, або на 56 %.

Такі зміни ілюструють дію закону зростання альтернативної вартості

Задача № 2

Розв'язок:

$$1) E_D = \frac{Q_2 - Q_1}{Q_1} \cdot \frac{P_2 - P_1}{P_1}$$

$$E_D = \frac{45000 - 50000}{50000} \cdot \frac{25 - 20}{20} = (-0,1) : 0,25 = -0,4.$$

По модулю $E_D = 0,4 < 1$. Отже, попит на підручники нееластичний.

1) $P_1 = 20$ грн., $Q_1 = 50\,000$ шт., $P_2 = 25$ грн., $Q_2 = 45\,000$ шт.

$TR = PQ$

$TR_1 = P_1 Q_1 = 20 \times 50\,000 = 1\,000\,000$ грн. $TR_2 = P_2 Q_2 = 25 \times 45\,000 = 1\,125\,000$ грн.

$\Delta TR = 1\,125\,000 - 1\,000\,000 = 125\,000$ грн.

3) Оцінюємо зміни продуктивності праці в натуральному виразі:

$$I_Q = Q_1 / Q_0 = 45\,000 / 50\,000 = 0,9.$$

Обсяг виробництва зменшився на $0,9 \times 100\% - 100\% = 10\%$, а чисельність робітників друкарні зменшилась теж на 10% . Отже, продуктивність праці не змінилась.

Задача № 3

Розв'язок:

1) Відомо, що на ринку досконалої конкуренції пропозиція – це частина лінії MC вище мінімуму AVC . Умова визначення оптимального обсягу на цьому ринку: $MC = P$.

Граничні витрати фірми:

$$MC = TC'(Q) = 0,5Q + 4.$$

$$0,5Q + 4 = P$$

$$0,5Q = P - 4, \text{ тоді функція пропозиції фірми:}$$

$$Q_{s_0} = 2P - 8.$$

Функція пропозиції галузі:

$$Q_s = n \cdot Q_{s_0} = 50(2P - 8) = 100P - 400.$$

2) Ринковий обсяг виробництва і ринкова ціна галузі в короткостроковому періоді:

$$Q_d = Q_s; 600 - 25P = 100P - 400,$$

$$1000 = 125P$$

$$\text{звідси } P^* = 8, Q^* = 400.$$

3) Обсяг виробництва кожної фірми:

$$Q_0 = \frac{Q}{n} = \frac{400}{50} = 8.$$

**2. III етап Всеукраїнської олімпіади з економіки
в 2019-2020 навчальному році**

**2.1. Склад журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
в 2019-2020 навчальному році**

(витяг із наказу Департаменту освіти і науки від 18.12.2019 № 801- ОД)

Економіка

Голова журі	– Костюченко Надія Миколаївна, доцент кафедри економічної теорії навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького Сумського державного університету (за згодою).
Заступник голови журі	– Божкова Вікторія Вікторівна, професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (за згодою);
Секретар	– Попов Володимир Денисович, методист з географії та економіки комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою).
Члени журі	
Пластун
Олексій Леонідович	– професор кафедри міжнародної економіки навчально-наукового інституту бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету (за згодою);
Самодай
Валентина Петрівна	– доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (за згодою);
Смоленніков
Денис Олегович	– доцент кафедри управління навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького Сумського державного університету (за згодою);
Експерт-консультант	– Пилипенко Надія Миколаївна, доцент кафедри економіки Сумського національного аграрного університету (за згодою).

**2.2. Завдання III етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році**

9, 10 класи

ЗАВДАННЯ № 1

ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

Тести 1-10 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один є правильним (1 бал). Тести 11-18 мають по чотири варіанти відповідей, серед

яких лише один правильний (2 бал). Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді, що позначено тільки в цьому бланку (друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відповідь									
№	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Відповідь									

Рівень 1. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал

1. Три з чотирьох подій, описаних нижче, могли б змістити криву попиту на каву у нове положення. Яка подія не буде брати в цьому участь?

- А зміна у смаках людей щодо кави
- Б збільшення грошових доходів споживачів кави
- В падіння ціни на каву
- Г сподівання, що ціна на каву впаде у майбутньому

2. Якщо підвищення ціни на товар А призвело до зниження попиту на товар В, то це...

- А товари – субститути, наприклад, детективи Чейза та Гарднера
- Б комплементарні блага, наприклад, дерев'яна лінійка та деревина
- В нормальні товари та товари нижчої категорії, наприклад, м'ясо та картопля
- Г комплементарні блага, наприклад, плеєр та касета

3. Якщо попит на сільськогосподарську продукцію нееластичний, то при доброму врожаї доходи фермерів

- А зростуть, так як зростає величина продукції, що продається
- Б скоротяться, так як відносне зниження цін буде більшим, ніж відносне збільшення величини продажу
- В залишаться незмінними
- Г неможливо відповісти на питання

4. Який з факторів найімовірніше призведе до збільшення пропозиції яблук?

- А несприятливі погодні умови в районах вирощування яблук
- Б зниження цін на груші і мандарини
- В підвищення врожаю яблук
- Г підвищення попиту на банани

5. Що не вплине на зміни в пропозиції телевізорів?

- А удосконалення технології виробництва телевізорів
- Б зменшення кількості виробників телевізорів
- В зниження цін на телевізори
- Г зростання цін на комплектуючі вироби

6. Еластичність пропозиції залежить, головним чином, від

- А кількості товарів замінників
- Б періоду часу, протягом якого виробники можуть пристосуватись до змін
- В того, чи є даний товар, товаром першої необхідності

Г того, чи є даний товар, товаром довготермінового користування

7. Яку функцію грошей виконує тролейбусний квиток?

А платежу Б обміну В обидві Г ніяку

8. Рівноважна ціна зменшиться, а рівноважний обсяг певного товару збільшиться в результаті підвищення

А ціни доповнюючого товару Б ціни товару-замінника

В рівня виробничих технологій Г ціни ресурсів, необхідних для виробництва цього товару

9. Фірмі необхідно збільшувати виробництво продукції, якщо...

А $MR > MC$ Б $MR = MC$ В $MR < MC$ Г $MR = P$

10. Які два типи ринку включено в модель кругообігу?

А реальний і «тіньовий» Б ринок товарів і послуг та ринок ресурсів

В ринок товарів і послуг та ринок ресурсів Г ринок фінансів та ринок ресурсів

Рівень 2. Правильна відповідь оцінюється в 2 бали

11. У моделі кругопотоку ресурсів, товарів і доходів у ринковій економіці виторг фірм

А менший за споживчі видатки домогосподарств

Б дорівнює різниці між доходами домогосподарств та витратами фірм на ресурси

В дорівнює споживчим видаткам домогосподарств

Г перевищує витрати фірм на ресурси

12. Дія закону зростання альтернативної вартості зумовлена тим, що

А ресурси, що залучено на виробництво продуктів, бувають різної якості

Б економічні ресурси не зовсім придатні для повного їх використання у виробництві альтернативних продуктів

В ціни на ресурси, що використовуються для виробництва, постійно зростають

Г країна, економіка якої перебуває на кривій трансформації, не може одночасно збільшити виробництво обох продуктів

13. Якщо раціональний споживач за оптимального вибору витрачає 100 грн. на м'ясо та 50 грн на овочі, то можна зробити такий висновок

А м'ясо приносить споживачу більшу загальну корисність, ніж овочі

Б гранична корисність м'яса для даного споживача більша за граничну корисність овочів

В гривня, що витрачено на останній кг м'яса приносить таку ж корисність, що і гривня, що витрачено на останній кг овочів

Г м'ясо є більш дорожчим товаром, ніж овочі

14. На трьох сусідніх островах живуть три племені. Перше плем'я може отримати за день роботи або 50 рибин, або 100 кокосів. Друге плем'я – або 40 рибин, або 60 кокосів; третє – або 60 рибин, або 150 кокосів. Яке плем'я стане основним постачальником риби, а яке – кокосів на міжплеменному ярмарку?

А перше плем'я буде основним постачальником кокосів, третє – риби

- Б** третє плем'я буде основним постачальником кокосів, друге – риби
В друге плем'я буде основним постачальником і кокосів, і риби
Г для відповіді на запитання не вистачає даних про кількість населення в кожному племені та тривалість робочого часу за день
- 15.** Для організації власної справи підприємець узяв у банку 20000 грн. кредиту на рік під 26 % річних. Перших півроку він не зміг віддати банку нічого, але за друге півріччя розрахувався з ним повністю, відшкодовуючи однакову суму щомісячно. Яку суму сплачував підприємець банку кожного місяця?
- А** 3766,6 грн.
Б 5200 грн.
В 3333,3 грн.
Г 4200 грн.
- 16.** Крива попиту для окремої фірми в умовах конкурентного ринку...
- А** горизонтальна
Б має позитивний нахил
В вертикальна
Г має негативний нахил
- 17.** Ринковий попит та пропозицію описують рівняння: $Q_D=40-2P$, $Q_S=3P-5$. Установлення урядом фіксованої мінімальної ціни на рівні вдвічі вищому за рівноважний призведе до
- А** дефіциту в обсязі 9 од.
Б надлишку в обсязі 45 од.
В дефіциту в обсязі 23 од.
Г надлишку в обсязі 25 од.
- 18.** Якщо ціна яблук 3 грн. за 1 кг, а корисність споживач визначив для себе в 10 балів, то яку ціну він буде згодний заплатити за 1 кг апельсинів, якщо їхня корисність для нього визначається в 15 балів, при цьому на покупку фруктів він виділив 5 грн.?
- А** 3 грн. за кг **Б** 3,5 грн. за кг. **В** 2 грн. за кг. **Г** 4,5 грн. за кг.

ЗАВДАННЯ № 2

- 1.** Що таке виробництво? Дайте визначення понять «земля», «праця», «капітал», «підприємницькі здібності», «інформація» як факторів виробництва. З використанням яких показників можна оцінити ефективність використання факторів виробництва? Запишіть відповідні формули цих показників (6 балів).
- 2.** Що таке «гроші»? Чи є гроші фактором виробництва? Поясніть, які функції виконують гроші в економіці? Від чого залежить кількість грошей в обігу? До яких соціально-економічних наслідків може призвести надмірна емісія грошей (6 балів)?

ЗАВДАННЯ № 3

Задача № 1 (5 бал.)

Функція попиту на товар описується рівнянням: $Q_D = 6 - P$, функція пропозиції:

$Q_S = -3 + 2P$, де Q_D – обсяг попиту, млн. шт.; Q_S – обсяг пропозиції, млн. шт.; P – ціна, грош. од.

1. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу товару.

2. Якщо держава встановить ціну даного товару на рівні 2 грош. од., то що утвориться на ринку: надлишок чи дефіцит товару? У якому розмірі? Розв'язання задачі проілюструйте графічно.

3. Як зміниться дохід продавців після встановлення державою ціни на рівні 2 грош. од.?

Задача № 2 (10 бал.)

Уявіть собі, що Ви є консультантом з економічних питань. Вашими послугами користуються фірми, що працюють на досконало конкурентному ринку. Основні показники, що характеризують діяльність цих фірм, наведено в таблиці.

Фірма	P	Q	TR	MR	TC	MC	ATC	AVC	Прибутки(+), Збитки (-)
A	2	200				2	1,5	1	
B	7		700			4	5	4,5	
C	5	300			1650	6		4	

Заповніть порожні клітинки таблиці та зробіть розрахунки відповідних показників. Розробіть та обґрунтуйте рекомендації щодо оптимізації виробництва кожної фірми.

Задача № 3 (15 бал.)

Максим отримав у подарунок на день народження, серед іншого, 500 грн. На ці гроші він вирішив придбати свої улюблені цукерки і печиво. Ось тільки в якій кількості? Після вивчення курсу економіки Максим пам'ятав, що для оптимального вибору необхідно мати інформацію щодо доходу, ціни товару та функцій граничної корисності благ. Максим з'ясував, що кілограм цукерок коштує 100 грн., а кілограм печива – 50 грн. При цьому: функція граничної корисності цукерок для Максима має вигляд: $MU(C)=25 - 5C$, а функція граничної корисності печива: $MU(P)=30 - 10P$, де P і C – кількість кілограмів печива і цукерок відповідно.

Допоможіть Максиму зробити оптимальний споживчий вибір та проілюструйте його графічно.

11 клас

ЗАВДАННЯ № 1

ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

Тести 1-10 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один є правильним (1 бал.). Тести 11-18 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один правильний (2 бал.). Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді, що позначено тільки в цьому бланку (друкованими літерами)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відповідь									
№	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Відповідь									

Рівень 1. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал

1. Три з чотирьох подій, описаних нижче, могли б змістити криву попиту на каву у нове положення. Яка подія не буде брати в цьому участь?

- А зміна у смаках людей щодо кави
- Б збільшення грошових доходів споживачів кави
- В падіння ціни на каву
- Г сподівання, що ціна на каву впаде у майбутньому

2. Якщо підвищення ціни на товар А призвело до зниження попиту на товар В, то це...

- А товари – субститути, наприклад, детективи Чейза та Гарднера
- Б комплементарні блага, наприклад, дерев'яна лінійка та деревина
- В нормальні товари та товари нижчої категорії, наприклад, м'ясо та картопля
- Г комплементарні блага, наприклад, плеєр та касета

3. Якщо попит на сільськогосподарську продукцію нееластичний, то при доброму врожаї доходи фермерів

- А зростуть, так як зросте величина продукції, що продається
- Б скоротяться, так як відносне зниження цін буде більшим, ніж відносне збільшення величини продажу
- В залишаться незмінними
- Г неможливо відповісти на питання

4. Який з факторів найімовірніше призведе до збільшення пропозиції яблук?

- А несприятливі погодні умови в районах вирощування яблук
- Б зниження цін на груші і мандарини
- В підвищення врожаю яблук
- Г підвищення попиту на банани

5. Що не вплине на зміни в пропозиції телевізорів?

- А удосконалення технології виробництва телевізорів
- Б зменшення кількості виробників телевізорів
- В зниження цін на телевізори
- Г зростання цін на комплектуючі вироби

6. Еластичність пропозиції залежить, головним чином, від

- А кількості товарів заміників
- Б періоду часу, на протязі якого виробники можуть пристосуватись до змін
- В того, чи є даний товар, товаром першої необхідності
- Г того, чи є даний товар, товаром довготермінового користування

7. Яку функцію грошей виконує тролейбусний квиток?

А платежу **Б** обміну **В** обидві **Г** ніяку

8. На трьох сусідніх островах живуть три племені. Перше плем'я може отримати за день роботи або 50 рибин, або 100 кокосів. Друге плем'я – або 40 рибин, або 60 кокосів; третє – або 60 рибин, або 150 кокосів. Яке плем'я стане основним постачальником риби, а яке – кокосів на міжплемінному ярмарку?

А перше плем'я буде основним постачальником кокосів, третє – риби

Б третє плем'я буде основним постачальником кокосів, друге – риби

В друге плем'я буде основним постачальником і кокосів, і риби

Г для відповіді на запитання не вистачає даних про кількість населення в кожному племені та тривалість робочого часу за день

9. Ринковий попит та пропозицію описують рівняння: $Q_D=40-2P$, $Q_S=3P-5$. Установлення урядом фіксованої мінімальної ціни на рівні вдвічі вищому за рівноважний призведе до

А дефіциту в обсязі 9 од.

В дефіциту в обсязі 23 од

Б надлишку в обсязі 45 од.

Г надлишку в обсязі 25 од.

10. Якщо ціна яблук 3 грн. за 1 кг, а корисність споживач визначив для себе в 10 балів, то яку ціну він буде згодний заплатити за 1 кг апельсинів, якщо їхня корисність для нього визначається в 15 балів, при цьому на покупку фруктів він виділив 5 грн.?

А 3 грн. за кг

Б 3,5 грн. за кг

В 2 грн. за кг

Г 4,5 грн. за кг

Рівень 2. Правильна відповідь оцінюється в 2 бали

11. У моделі кругообігу ресурсів, товарів і доходів у ринковій економіці виторг фірм

А менший за споживчі видатки домогосподарств

Б дорівнює різниці між доходами домогосподарств та витратами фірм на ресурси

В дорівнює споживчим видаткам домогосподарств

Г перевищує витрати фірм на ресурси

12. Дія закону зростання альтернативної вартості зумовлена тим, що

А ресурси, що залучено на виробництво продуктів, бувають різної якості

Б економічні ресурси не зовсім придатні для повного їх використання у виробництві альтернативних продуктів

В ціни на ресурси, що використовуються для виробництва, постійно зростають

Г країна, економіка якої перебуває на кривій трансформації, не може одночасно збільшити виробництво обох продуктів

13. Якщо раціональний споживач за оптимального вибору витрачає 100 грн на м'ясо та 50 грн на овочі, то можна зробити такий висновок

А м'ясо приносить споживачу більшу загальну корисність, ніж овочі

Б гранична корисність м'яса для даного споживача більша за граничну корисність овочів

В гривня, що витрачено на останній кг м'яса приносить таку ж корисність, що і гривня, що витрачено на останній кг овочів

Г м'ясо є більш дорогим товаром, ніж овочі.

14. Рівноважна ціна зменшиться, а рівноважний обсяг певного товару збільшиться в результаті підвищення

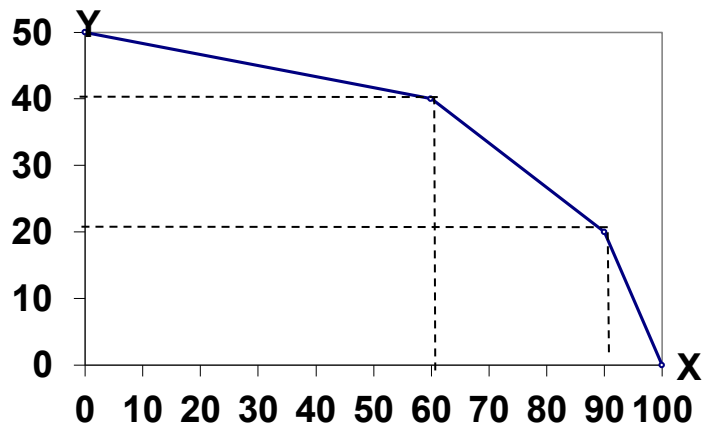
А ціни доповнюючого товару

Б ціни товару-замінника

В рівня виробничих технологій

Г ціни ресурсів, необхідних для виробництва цього товару

15. Відповідно до кривої виробничих можливостей, зображеної на рисунку, правильним є таке твердження

А альтернативна вартість виробництва 90X дорівнює виготовленню 20Y

Б альтернативна вартість виробництва останніх 40X дорівнює виготовленню 10Y

В одночасно з виробництвом 36Y можна виготовити 65X

Г альтернативна вартість виробництва 91-ої одиниці товару X дорівнює виготовленню 2Y

16. На трьох сусідніх островах живуть три племені. Перше плем'я може отримати за день роботи або 100 рибин, або 200 кокосів. Друге плем'я — або 60 рибин, або 90 кокосів; третє — або 50 рибин, або 50 кокосів. Яке плем'я стане основним постачальником риби, а яке — кокосів на міжплемінному ярмарку?

А перше плем'я буде основним постачальником кокосів, третє — риби

Б третє плем'я буде основним постачальником кокосів, перше — риби

В перше плем'я буде основним постачальником і кокосів, і риби

Г для відповіді на запитання не вистачає даних про кількість населення в кожному племені та тривалість робочого часу за день

17. У фермера є два поля. На першому можна виростити 10 тонн картоплі (К) або 8 тонн моркви (М). На другому можна виростити 20 тонн картоплі або 15 тонн моркви. Яку з нижчеперелічених комбінацій фермер не в змозі виготовити?

А 24 К, 5 М

Б 25 К, 4 М

В 12 К, 14 М

Г 8 К, 16 М

18. Для Олени споживання одного тістечка за ціною 15 грн. приносить задоволення в 60 ютілів. Якою повинна бути корисність однієї чашки кави ціною 20 грн., щоб загальна корисність від двох товарів для Олени була максимальною?

- А 60 ютілів
- Б 80 ютілів
- В 30 ютілів
- Г 90 ютілів

ЗАВДАННЯ № 2

1. Що таке «домогосподарство» і «підприємство»? Які функції вони виконують у ринковій економіці? Яка мета споживача? Яка мета виробника? Визначте умову оптимального вибору споживача? Якою є умова оптимального обсягу виробництва (6 балів)?

2. Охарактеризуйте досконало конкурентний, монопольний, монополістично конкурентний та олігопольний ринки за такими критеріями: тип продукту, чисельність і розмір продавців, контроль над ціною, існування нецінової конкуренції, наявність бар'єрів. Наведіть приклади підприємств, що функціонують на вищезазначених ринках (6 балів).

ЗАВДАННЯ № 3

Задача № 1 (8 бал.)

Уявіть собі, що Ви є консультантом з економічних питань. Вашими послугами користуються фірми, що працюють на досконало конкурентному ринку. Основні показники, що характеризують діяльність цих фірм, наведено в таблиці.

Фірми	P	Q	TR	MR	TC	MC	ATC	AVC	Прибутки(+), збитки (-)
A	2	200				2	1,5	1	
B	7		700			4	5	4,5	
C	5	300			1650	6		4	

Заповніть порожні клітинки таблиці та зробіть розрахунки відповідних показників. Розробіть та обґрунтуйте рекомендації щодо оптимізації виробництва кожної фірми.

Задача № 2 (10 бал.)

Максим отримав у подарунок на день народження, серед іншого, 500 грн. Він, вирішив придбати на ці гроші свої улюблені цукерки і печиво. Ось тільки в якій кількості? Після вивчення курсу економіки Максим пам'ятав, що для оптимального вибору необхідно мати інформацію щодо доходу, цін товарів та функцій граничної корисності благ. Максим з'ясував, що кілограм цукерок коштує 100 грн., а кілограм печива – 50 грн. При цьому: функція граничної корисності цукерок для Максима має вигляд: $MU(C) = 25 - 5C$, а функція

граничної корисності печива: $MU(P) = 30 - 10P$, де P і C – кількість кілограмів печива і цукерок відповідно.

Допоможіть Максиму зробити оптимальний споживчий вибір та проілюструйте його графічно.

Задача № 3 (15 бал.)

На ринку досконалої конкуренції діють 50 фірм, однакових за часткою в обсязі продажу. Функція загальних витрат кожної фірми має вигляд: $TC = 0,25Q^2 + 4Q + 32$

Функція галузевого попиту описується рівнянням: $Q_d = 600 - 25P$

Визначте: ринкову ціну та ринковий обсяг виробництва в галузі у короткостроковому періоді; обсяг виробництва кожної фірми.

2.3. Відповіді на запитання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки (2019-2020 навчальний рік)

9, 10 класи

ЗАВДАННЯ № 1 ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь	В	Г	Б	В	В	Б	Б	В	А	В
№	11	12	13	14	15	16	17	18		
Відповідь	В	Б	В	Б	Г	А	Б	Г		

ЗАВДАННЯ № 3

Задача № 1

Розв'язок:

1) Запишемо умову ринкової рівноваги:
 $Q_D = Q_S$.

Згідно з вихідними даними задачі матимемо:

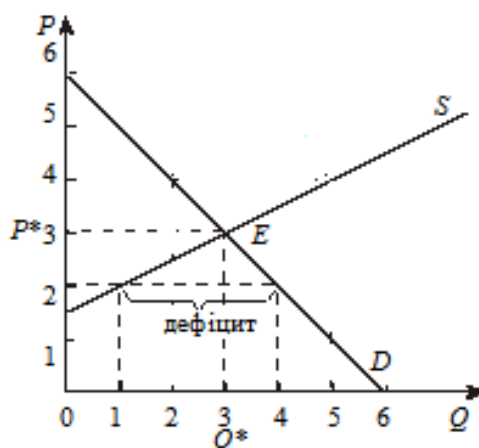
$$6 - P = -3 + 2P; \quad 3P = 9; \quad P = 3.$$

Отже, рівноважна ціна $P^* = 3$ грош. од.

Рівноважний обсяг продажу визначимо, підставивши значення P^* у рівняння функції попиту (або ж у рівняння функції пропозиції, оскільки у рівноважному стані $Q_D = Q_S$):

$$Q^* = 6 - P^*; \quad Q^* = 6 - 3; \quad Q^* = 3.$$

Перетин графіків функцій попиту і пропозиції відповідатиме точці ринкової

рівноваги.

2) Якщо на ринку даного товару ціна складатиме 2 грош. од., то попит на товар перевищуватиме його пропозицію.

Обсяг попиту становить

$$Q_D = 6 - 2 = 4 \text{ (млн. шт.)}$$

Обсяг пропозиції

$$Q_S = -3 + 2 \times 2 = 1 \text{ (млн. шт.)}$$

Утвориться дефіцит у розмірі

$$Q_D - Q_S = 4 - 1 = 3 \text{ (млн. шт.)}$$

3) Визначимо, як зміниться дохід продавців після встановлення державою ціни на рівні 2 грош. од.

$$TR = P \times Q$$

$$TR_0 = 3 \times 3 = 9 \text{ млн. грош. од.}$$

$$TR_1 = 2 \times 1 = 2 \text{ млн. грош. од.}$$

Дохід продавців зменшився на 7 млн. грош. од.

Задача № 2

Розв'язок:

Фірми	P	Q	TR	MR	TC	MC	ATC	AVC	EP: прибутки(+), збитки (-)
A	2	200	400	2	300	2	1,5	1	100
B	7	100	700	7	500	4	5	4,5	200
C	5	300	1500	5	1650	6	5,5	4	-150

Фірмі А не потрібно змінювати Q, оскільки вона максимізує прибуток: $MR = MC, P > ATC$.

Фірма В повинна збільшити Q для максимізації прибутку, оскільки $MR > MC$.

Фірма С повинна зменшити Q, для мінімізації збитків, оскільки $MC > MR$ при $AVC < P < ATC$.

Задача № 3

Розв'язок:

За умовою оптимального споживчого вибору:

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{MU(C)}{P_C} = \frac{MU(P)}{P_P} \\ I = P_C \cdot C + P_P \cdot P \end{array} \right.$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{25 - 5C}{100} = \frac{30 - 10P}{50} \\ 500 = 100C + 50P \end{array} \right.$$

$$25 - 5C = 60 - 20P; \quad 20P - 5C = 35.$$

З рівняння бюджетної лінії матимемо: $10 = 2C + P$;

$$P = 10 - 2C$$

$$20(10 - 2C) - 5C = 35$$

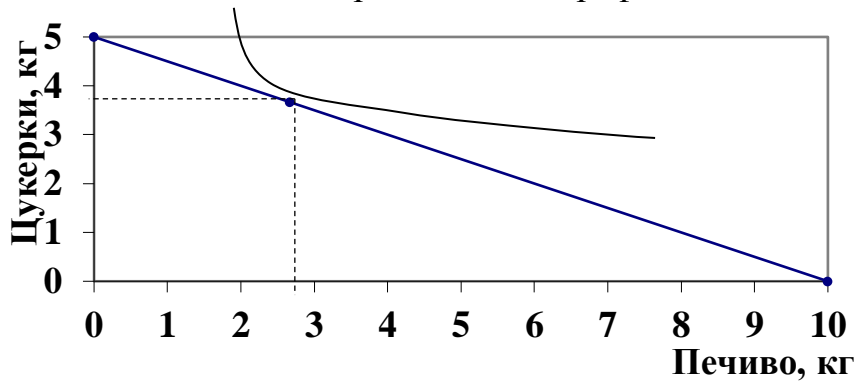
$$200 - 40C - 5C = 35$$

$$45C = 165$$

$$C = 165/45 = 11/3 \text{ кг або } 3\frac{2}{3} \text{ кг.}$$

$$P = 10 - 2C = 10 - 22/3 = 8/3 \text{ кг або } 2\frac{2}{3} \text{ кг.}$$

Проілюструємо оптимальний вибір споживача графічно:

11 клас

ЗАВДАННЯ № 1 ТЕСТИ

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх у бланку згідно з інструкцією.

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь	В	Г	Б	В	В	Б	Б	Б	Б	Г
№	11	12	13	14	15	16	17	18		
Відповідь	В	Б	В	В	Г	А	А	Б		

ЗАВДАННЯ № 3

Задача № 3

Розв'язок:

1) Відомо, що на ринку досконалої конкуренції пропозиція – це частина лінії МС вище мінімуму АВС. Умова визначення оптимального обсягу на цьому ринку: $MC = P$.

$$\text{Граничні витрати фірми: } MC = TC'(Q) = 0,5Q + 4.$$

$$0,5Q + 4 = P$$

$$0,5Q = P - 4,$$

$$\text{тоді функція пропозиції фірми: } Q_{s_0} = 2P - 8.$$

$$\text{Функція пропозиції галузі: } Q_s = n \cdot Q_{s_0} = 50(2P - 8) = 100P - 400.$$

2) Ринковий обсяг виробництва і ринкова ціна галузі в короткостроковому

періоді:

$$Q_d = Q_s; 600 - 25P = 100P - 400,$$

$$1000 = 125P$$

звідси $P^* = 8$, $Q^* = 400$.

3) Обсяг виробництва кожної фірми: $Q_0 = \frac{Q}{n} = \frac{400}{50} = 8$

2.4. Аналітичний звіт про проведення III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки, що відбувся 15-16 січня 2020 року взяло участь 14 учнів, із них: 3 учні – 9 класу, 7 – 10 класу, 4 – 11 класу.

За результатами виконаних завдань олімпіади з економіки визначено 6 переможців: 9 клас – 1 учень, 10 клас – 3 учні, 11 клас – 2 учні.

Призові місця вибороли юні економісти закладів загальної середньої освіти м. Суми, м. Конотоп (з 4 учасників команд – по 2 переможці в кожній), м. Ромни, м. Шостка (з 2 учасників команд – по 1 переможцю в кожній).

Оцінювало виконання завдань учасників олімпіади журі, до складу якого було залучено викладачів навчально-наукового інституту бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету, навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького Сумського державного університету, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Сумського національного аграрного університету.

Таблиця 1 – Кількісний склад учнів-учасників I, II та III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки за типами закладів загальної середньої освіти

Етапи	Типи закладів загальної середньої освіти			Усього
	Міські ЗЗСО	Сільські ЗЗСО	Спец. ЗЗСО	
	Кількість учасників			
I етап	192	62	164	418
II етап	49	4	55	108
III етап	1	–	13	14

У розрізі класів та призерів кількість учасників III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки розподілилася наступним чином:

- 9 клас – 3 учня – 1 призове місце (I м – 1; II м – 0; III м – 0);
- 10 клас – 7 учнів – 3 призових місця (I м – 1; II м – 1; III м – 1);
- 11 клас – 4 учня – 6 призових місць (I м – 1; II м – 1; III м – 0).

Учні 8-ми із 55 територіальних утворень (райони, міста, ОТГ) області взяли участь в олімпіаді з економіки.

Найбільшу кількість призових місць вибороли учні Конотопської спеціалізованої школи I-III ступенів № 3 Конотопської міської ради (учитель економіки Олех Анатолій Петрович):

- 9 клас – I місце;
- 10 клас – III місце.

Аналіз

виконання завдань учасниками III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки

Аналіз виконання олімпіадних робіт дає підстави зробити такі висновки:

1. Серед учнів 9 класу (усього – 3 особи) кількість балів переможців становить 40 балів (58 %).
2. Серед учнів 10 класу (усього – 7 осіб) кількість балів переможців становить:
 - I місце – 54 бали (79 %);
 - II місце – 51 бал (77 %);
 - III місце – 49 балів (76 %).
3. Серед учнів 11 класу (усього – 4 особи) кількість балів переможців становить:
 - I місце – 37 балів (61 %);
 - II місце – від 28 до 30 балів (від 46 до 50 %).

Помилки, що допущено учнями при виконанні завдань

Завдання № 3.

Задача № 1 (9 клас), задача № 1 (10 клас) та задача № 1(11 клас)

У цілому задача № 1 не викликала труднощів у питанні визначення рівноважної ціни та рівноважного обсягу продажу товару.

Більшість учасників вірно визначили і розмір дефіциту товару на ринку у випадку встановлення його ціни на рівні 2 грошових одиниць.

При цьому, не всі учні змогли проілюструвати графічно дефіцит товару на ринку, що вплинуло на результати оцінювання.

Завдання № 3.

Задача № 2 (9 клас), задача № 2 (10 клас)

Задача викликала певні труднощі в учнів 9 класу. Разом з тим, переважна більшість учнів 10 класу успішно з нею впоралися.

Проблемним для вирішення було визначення граничного доходу (MR). Також певні труднощі в учнів викликало завдання щодо розроблення та обґрунтування рекомендацій для кожної фірми. Особливо це стосувалось рекомендацій щодо оптимізації виробництва для фірми С.

Завдання № 3.

Задача № 3 (9 клас), задача № 3 (10 клас) та задача № 2 (11 клас)

Завдання виявилось непростим для переважної більшості учнів 9 та 10 класів. При розв'язанні завдання учнями всіх класів найскладнішим було проілюструвати оптимальний вибір споживача графічно. Частина учнів не змогла взагалі продемонструвати ситуацію графічно, деякі учні намалювали

бюджетне обмеження, але не змогли правильно зобразити криву байдужості. Частина учнів намагалася розв'язати задачу підбором відповіді.

Таблиця 2 – Розподіл учасників та призових місць III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

№ з/п	Райони, міста	Квота	Фактична кількість учасників за класами			Кількість переможців
			9	10	11	
1	Буринська міська рада	1	0	0	1	0
2	Кролевецька міська рада	1	1	–	0	0
5	м. Конотоп	5	0	2	2	2
6	м. Ромни	5	2	2	0	2
8	м. Суми	2	0	1	1	1
9	м. Шостка	4	0	2	0	1
	Усього	16	3	7	3	6

2.5. Список учнів-переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

Таблиця 3 – Список учнів-переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

№ з/п	Прізвище ім'я по батькові	Найменування закладу загальної середньої освіти	Клас	Місце
1	2	3	4	5
1	Арнаут Катерина Олександрівна	Конотопська спеціалізована школа I-III ступенів № 3 Конотопської міської ради Сумської області	8	I
2	Петрушенко Роман Юрійович	Комунальна установа Сумська класична гімназія Сумської міської ради	10	I
3	Проценко Вадим Сергійович	Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 10 імені Героя Радянського Союзу О.Бутка, м. Суми, Сумської області	11	I

Продовження таблиці 3

1	2	3	4	5
4	Берднікова Катерина Олексіївна	Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинський навчально-виховний комплекс: спеціалізована школа І-ІІ ступенів-ліцей Шосткинської міської ради Сумської області»	10	ІІ
5	Московець Степан Сергійович	Роменська спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2 ім. акад. А.Ф.Йоффе Роменської міської ради Сумської області	11	ІІ
6	Чеберяко Павло Володимирович	Конотопська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 3 Конотопської міської ради Сумської області	10	ІІІ

**2.6. Список учителів, які підготували учнів-переможців ІІІ етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
в 2019-2020 навчальному році**

Таблиця 4 – Список учителів, які підготували учнів-переможців ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади економіки в 2019-2020 навчальному році

№ з/п	Прізвище ім'я по батькові	Найменування закладу загальної середньої освіти
1	Олех Анатолій Петрович	Конотопська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 3 Конотопської міської ради Сумської області
2	Васильківська Світлана Миколаївна	Комунальна установа Сумська класична гімназія Сумської міської ради
3	Коляденко Ірина Миколаївна	Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинський навчально-виховний комплекс: спеціалізована школа І-ІІ ступенів-ліцей Шосткинської міської ради Сумської області»
4	Красуля Валентина Миколаївна	Комунальна установа Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №10 імені Героя Радянського Союзу О.Бутка, м. Суми, Сумської області
5	Суркова Віра Василівна	Роменська спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2 ім. акад. А.Ф. Йоффе Роменської міської ради Сумської області

**3. IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
в 2019-2020 навчальному році**

**3.1 Список учнів – членів команди IV етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
в 2019-2020 навчальному році
від Сумської області**

Таблиця 5 – Список учнів-членів команди IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2019-2020 навчальному році

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування закладу загальної середньої освіти	Клас навчання
1	Арнаут Катерина Олександрівна	Конотопська спеціалізована школа I-III ступенів № 3 Конотопської міської ради Сумської області	8
2	Чеберяко Павло Володимирович	Конотопська спеціалізована школа I-III ступенів № 3 Конотопської міської ради Сумської області	10
3	Берднікова Катерина Олексіївна	Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинський навчально-виховний комплекс: спеціалізована школа I-II ступенів-ліцей Шосткинської міської ради Сумської області»	10
4	Московець Степан Сергійович	Роменська спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 ім. акад. А.Ф. Йоффе Роменської міської ради Сумської області	11
5	Проценко Вадим Сергійович	Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів №10 ім. Героя Радянського Союзу О.Бутка, м. Суми, Сумської області	11

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.04.2020 № 525 «Про скасування IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів» IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2019-2020 навчальному році не проводився.

Використана література

1. Горленко Г. О. Тестові завдання з економіки: Навчальний посібник для учнів 8-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Частина I. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 168 с.
2. Гронтковська К. Е., Косік А. Ф. Мікроекономіка. Практикум. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / К. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. – К : Центр учбової літератури, 2009. 298 с.
3. Кошкалда І. В., Щербань В. П. 334 задачі з економіки з розв'язками: Посіб. для учнів загальноосвітніх навчальних закладів / уклад. І. В. Кошкалда, В. П. Щербань. – Х. : Гімназія, 2008. 352 с.
4. Пилипенко В. В. Мікроекономіка. Практикум. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. В. Пилипенко, Н. М. Пилипенко. – К : Центр учбової літератури, 2009. 418 с.

Для нотаток

**Організація, проведення, результати
II, III, IV етапів
Всеукраїнської учнівської олімпіади
з економіки
(2019-2020 н. р., Сумська область)**

Інформаційно-аналітичний бюлетень

Упорядник: В.Д. Попов
Комп'ютерний набір: В.Д. Попов

Здано в набір __ __ 2020
Підписано до друку __ __ 2020
Формат 60×84/16
Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman

НВВ КЗ СОШПО, 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5